

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3163/2020. (V. 21.) AB VÉGGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.VI.20.804/2019/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Rózsa Mária ügyvéd) eljáró természetes személy indítványozók alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.VI.20.804/2019/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárás során megállapított tényállás szerint az alapügy felperese német állampolgár, aki Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozását megelőzően, saját tulajdonszerzése reményében közvetlenül finanszírozta az indítványozó magyar állampolgárok magyarországi földvásárlását. Amíg a hatályos magyar jogszabályok lehetővé tették, a formálisan az indítványozók tulajdonába került földeken egy, a felperes által alapított, magyarországi gazdasági társaság haszonbérliként gazdálkodott, ily módon biztosítva a felperes befektetését. A vonatkozó jogszabályi környezet megváltozását követően megvásárolt ingatlanok esetében pedig a felek abban állapodtak meg, hogy a felperes jelzálogjog bejegyzésével biztosítja a befektetését, melyhez kapcsolódóan kölcsönszerződést kötöttek, továbbá egy külön megállapodásban azt is rögzítették, hogy a felperes a kölcsönösszeget nem követeli vissza. Valamennyi ingatlan vonatkozásában a felek arról is rendelkeztek, hogy amint Magyarország jogszabályai lehetővé teszik, az ingatlanok átkerülnek a felperes tulajdonába.
- [3] Az alapügy felperese 2013-ban elhatározta a magyarországi mezőgazdasági termelőtevékenysége felszámolását, és ennek keretében az indítványozók tulajdonaként nyilvántartott ingatlanokat értékesítette, az adásvételi szerződések megkötésére 2014. április 11. napján került sor. Az adásvételi szerződés megkötéséhez kapcsolódóan a peres felek letéti szerződést is kötöttek, melyben rögzítették, hogy az egyes indítványozókat mekkora összeg illeti majd meg a vételár összegéből. Miután a vevők a vételár összegét megfizették, az eljáró ügyvéd 2014. május 21–22. napján az indítványozóknak a letéti szerződésben meghatározott összeget átutalta.
- [4] Az alapügy felperese eredetileg egy, a felek között létrejött megállapodáson alapuló marasztalás iránti keresetet terjesztett elő. Az eljárásban a Kúria Pfv.VI.20.117/2018. számú felülvizsgálati végzésével az első- és másodfokú ítéleteket hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította. A Kúria végzésének indokolása szerint a bíróságoknak a peres felek közötti belső jogviszonyt kellett megítélniük, melyben a felek közös szándéka volt a külföldi magánszemélyekre vonatkozó tulajdonszerzési korlátozás kijátszása. Tekintettel arra, hogy a peres felek a jogellenes jogügyletet a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló jogügyletek feltárásáról és megakadályozásáról szóló 2014. évi VII. törvény hatályba lépését követő 30 napon belül jogszerű rendezéssel felszámolták, ezért a Kúria rögzítette, hogy a törvény azon jogkövetkezménye, mely kizárja a bírói utat, jelen esetben nem alkalmazható, azaz a követelés bírói úton érvényesíthető.
- [5] A megismételt eljárásban a felperes a Kúria által megállapított semmisségre tekintettel a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 237. § (1) bekezdése alapján kérte az alperesek kötelezését. A Veszprémi Törvényszék 14.P.20.522/2018/43/I. számú ítéletében azt állapította meg, hogy figyelemmel a Kúria végzésére, a Ptk. 237. § (1) bekezdése alapján az eredeti állapot helyreállítása körében az indítványozóknak az ingatlanok értékesítéséből származó teljes vételárat ki kell adniuk a felperesnek, azonban az indítványozók igazolhatták, hogy visszatérítési igényt megalapozó, részükre visszajáró szolgáltatást teljesítettek a felperesnek. A bíróság ítéletében rögzítette, hogy ilyen szolgáltatás teljesítését az indítványozók nem tudták igazolni, ennek megfelelően a teljes vételár kiadására kötelesek. A bíróság azt is megállapította, hogy a Ptk.

237. § (4) bekezdése értelmében a bíróság az ügyész indítványára az állam javára ítéelheti meg azt a szolgáltatást, amely a tiltott, a jó erkölcsbe ütköző szerződést kötő, a megtévesztő vagy jogtalanul fenyegető, továbbá az egyébként csalárd módon eljáró félnek járna vissza. A bíróság a jogintézmény funkciójára tekintettel, az ügyész indítványának alapulvételével a visszajáró szolgáltatás 10 %-ának az állam javára, míg 90%-ának a felperes javára történő megfizetéséről határozott.
- [6] Az indítványozók fellebbezése nyomán eljáró Győri Ítéeltábla Pf.V.20.345/2018/7/I. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbezett rendelkezéseit helyben hagyta. Az ítéeltábla megállapítása szerint a törvényszék a Kúria hatályon kívül helyező végzésében foglalt iránymutatásának maradéktalanul eleget téve folytatta le az újabb eljárást, és az ítéeltábla teljeskörűen osztotta az elsőfokú bíróság megalapozott jogi álláspontját és az ítélet indokolásában foglaltakat.
- [7] A jogerős ítélettel szemben az indítványozók nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, melyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének az állam javára marasztalás érintése nélkül történő részbeni megváltoztatását, a marasztalásuk leszállítását kérték. Érvelésük szerint az eljáró bíróságok jogsértő módon alkalmazták az eredeti állapot helyreállítását, mint az érvénytelenség jogkövetkezményét, ugyanis az érvénytelen szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá kellett volna nyilvánítani. Miután a „fiktív kölcsön” összegével a felperesnek elszámoltak, az ingatlanok értéknövekedéséből keletkezett „extraprofitot” a bíróságnak a felek között meg kellett volna osztania. A Kúria Pfv.VI.20.804/2019/7. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria álláspontja szerint a perbeli esetben nincs helye az érvénytelenség jogkövetkezményeként az 1/2005. Polgári jogegységi határozat (a továbbiakban: PJE) alapján a semmis szerződés hatályossá nyilvánításának, tekintettel arra, hogy a PJE dologszolgáltatásra irányuló szerződésekre vonatzik, a peres felek szerződéses jogviszonya pedig nem dologszolgáltatásra irányult. A perbeli esetben ezért a jogerős bírói döntésnek megfelelően az eredeti állapot helyreállításának van helye, ami azt jelenti, hogy az érvénytelenül szerződő indítványozók nem tarthatják meg azt, amihez a semmis kötelelem folytán jutottak.
- [8] 2. A Kúria jogerős ítéletével szemben az indítványozók az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő, melyben azt állították, hogy a Kúria ítélete sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogukat. A panasz szerint az eljáró bíróságok nem vették figyelembe, hogy ugyan az adásvételi szerződés megkötésére a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló jogügyletek feltárásáról és megakadályozásáról szóló 2014. évi VII. törvény (a továbbiakban: Tv.) hatályba lépését követő 30 napos határidőn belül került sor, ám a letéti szerződést már csak ezt követően kötötték meg, ennek megfelelően nem teljesült a Tv. alkalmazhatóságának az a feltétele, hogy a jogügylet jogellenességét a felek határidőben jogszerű rendezéssel felszámolják. Az indítványozók szerint a bírói jogérvényesítésre lényegében csak az eljáró bíróságok alapvető jogalkalmazási tévedése miatt kerülhetett sor, amit az is alátámaszt, hogy amennyiben a felek a jogellenes ügyletet valóban rendezték volna, akkor közöttük peres eljárás sem lehetett volna folyamatban. Az eljáró bíróságok a vonatkozó jogszabályokat nyilvánvalóan nem az Alaptörvény 28. cikkének megfelelően értelmezték, amely az indítványozók szerint az Alkotmánybíróság gyakorlatának megfelelően a tisztességes bírósághoz való jog sérelmét eredményezheti. Az alkotmányjogi panasz szerint a Kúria annak ellenére tette lehetővé korábbi végzésében a kereset előterjesztését, hogy arra vonatkozóan a bírósági út lehetőségét maga a törvény zárta ki. Az indítványozók arra is hivatkoztak, hogy a Kúria döntése az indítványozók vagyonát jogellenesen vonta el, amely a XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való joguk súlyos sérelmét eredményezte.
- [9] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozók jogi képviselője a Kúria ítéletét 2019. október 18. napját vette át, az alkotmányjogi panaszt pedig 2019. december 9. napján, határidőben nyújtották be. Az indítványozók jogi képviselővel járnak el, a jogi képviselő a meghatalmazását csatolta. Az indítványozók a jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozók jogosultnak és érintettnek is tekinthetők, mivel saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztették elő az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszukat. Mind a XIII. cikk (1) bekezdése, mind pedig a XXVIII. cikk (1) bekezdése az alkotmányjogi panasz

szempontjából Alaptörvényben biztosított jognak tekinthető, ekként azokra (az egyéb feltételek teljesülése esetén) alapozható alkotmányjogi panasz. Az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményének is eleget tesz.

- [11] 3.2. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [12] Az indítvány az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét pusztán azért állítja, mert a támadott bírói döntés következményeként az indítványozók számára teljes vagyonszétosztást eredményez. Az Alkotmánybíróság az indítványozók ezen érveléssel kapcsolatosan hangsúlyozza, hogy következetes gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz a tulajdonhoz való jog állított sérelméről kizárólag nem lehet eszköze a bíróságok által elkövetett, egyéb alkotmányossági kérdést fel nem vető törvénysértések orvoslásának, még akkor sem, ha az indítványozók állításuk szerint adott esetben egy jogsértő bírósági határozat eredményeként szenvedtek el vagyonszétosztást {hasonlóan: 3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [40]}. Ez már csak azért is igaz, mert az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint különbséget kell tenni a polgári jogi és az alkotmányos tulajdonvédelem között, az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja pedig nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével {lásd például: 3386/2019. (XII. 19.) AB végzés, Indokolás [18]}. Az Alkotmánybíróság pedig a fentiekben túlmenően azt is kiemeli, hogy az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése a tulajdonhoz való jogot csak a tiltó jogszabály sérelme nélkül (jogszerűen) szerzett, tényleges tulajdon tekintetében biztosítja, és nem részesíti a jogszabályok megkerülésével (jelen esetben a földvásárlásra vonatkozó szabályok kijátszásával) szerzett névleges tulajdont a jogszerűen szerzett, tényleges tulajdonnal azonos alkotmányos védelemben.
- [13] Mindez azt jelenti, hogy önmagában az a tény, hogy az eljáró bíróságok az alapügyben alkalmazandó jogszabályok értelmezésének eredményeként az indítványozókat marasztaló döntést hoztak, nem vetheti fel a tulajdonhoz való jog alkotmányjogi értelemben vett sérelmét {legutóbb hasonlóan egy követelés elévülésének kérdésével kapcsolatosan: 3065/2020. (III. 2.) AB végzés, Indokolás [24]}, és alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek sem minősül.
- [14] Az indítványozók a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét lényegében azért látják megvalósulni, mert a Kúria annak ellenére minősítette bírói úton érvényesíthetőnek a felek közötti jogvitát, hogy a Tv. szerinti jogellenes jogügylet teljes körű rendezése csak a törvény hatályba lépését követő 30 napon túl valósult meg. Az Alkotmánybíróság az indítványozók ezen érveléssel kapcsolatosan mindezekelőtt megjegyzi, hogy az a Kúria korábbi, hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító végzésének olyan megállapítását vitatja, melyet a megismételt eljárásban a bíróságok maradéktalanul követtek. Ilyen esetekben az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] Kúria által az új eljárásra utasító végzésben eldöntött kérdések a jogerős döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panaszban vitathatók” {legutóbb: 3077/2020. (III. 18.) AB végzés, Indokolás [20], korábban ezzel lényegében egyezően: 3307/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [17]}. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a panasz ezen elemét is megvizsgálta, és az alábbi következtetésekre jutott.
- [15] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos állandó gyakorlata szerint „[a]z alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]} Az Alkotmánybíróság „jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel.” {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]} Az a kérdés, hogy a Tv. szerinti jogellenes jogügylet teljes körű rendezése mikor valósult meg, és ez alapján a Tv. lehetővé teszi-e vagy éppen ellenkezőleg, kizárja a bírói út igénybevételét, olyan szakjogi-törvényértelmezési, illetőleg bizonyíték-értékelési kérdésnek tekinthető, mely az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esik. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt is hangsúlyozza, hogy a jogszabályok értelmezése a bíróságok hatáskörébe

tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Önmagában az a tény, hogy a bíróság az indítványozótól eltérően értelmez valamely jogszabályi rendelkezést, illetőleg eltérően értékeli valamely bizonyítékot, még nem ad okot az Alkotmánybíróság eljárására, amennyiben a bíróság által választott jogértelmezés az Alaptörvény megszabta értelmezési tartományon belül helyezkedik el, ellenkező esetben ugyanis az Alkotmánybíróság egyfajta „szuperbíróságként”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {legutóbb például: 3379/2018. (XII. 19.) AB végzés, Indokolás [12]}. Az Alkotmánybíróság az indítványozók érvéhez kapcsolódóan azt is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti bírósághoz fordulás joga, mint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogosultsága éppen a bírósághoz fordulás lehetőségét, és nem pedig más személy ilyen jogának kizárását garantálja.

- [16] Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a XXVIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmével összefüggésben sem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem, ennek megfelelően pedig ebben az elemében sem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételek valamelyikének.
- [17] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapulvételével az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.

Budapest, 2020. május 5.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2011/2019.

